

ВОЛТЕР

БЕЛИЯТ БИК

Превод от френски: Боян Атанасов, —

chitanka.info

ГЛАВА I

КАК ПРИНЦЕСА АМАЗИДА СРЕЩНА ЕДИН ВОЛ

Младата принцеса Амазида, дъщеря на Амазис, цар на Танис в Египет, се разхождаше с придворните си дами по пътя за Пелуза. Тя бе потънала в дълбока печал, сълзи течаха от хубавите ѝ очи. Всички знаят каква бе причината за мъката ѝ и колко тя се боеше да не би със скръбта си да раздразни царя, своя баща. Старецът Мамбрес, бивш маг и фараонски евнух, беше с нея и почти никога не я оставяше сама. Възпитаваше я още от самото ѝ рождение и ѝ преподаваше всичко, което една красива принцеса трябва да знае за египетските науки. Умът на Амазида бе равен на красотата ѝ. Тя беше толкова разумна и нежна, колкото и очарователна и тази именно чувствителност ѝ струваше толкова сълзи.

Принцесата беше на двадесет и четири години; магът Мамбрес беше около хиляда и триста годишен. Именно той, както е известно, бе водил с великия Мойсей онзи прочут спор, в който победата дълго се колебаела между тези двама дълбоки философи. Ако Мамбрес загуби спора, това се дължеше само на очевидната закрила на небесните сили, които бяха благосклонни към неговия противник; трябваше да се намесят боговете, за да бъде победен Мамбрес.

Амазис го направи домоуправител на покоите на дъщеря си и той изпълняваше тази служба с обичайната си мъдрост; красивата Амазида го разнежваше с въздишките си.

— О, любими! О, мой млади и скъпи любими! — викаше тя понякога. — О, най-велики от всички победители, най-съвършен и най-красив от всички мъже! Как! От близо седем години ти изчезна от земята!. Кой бог те отне от своята нежна Амазида? Ти не си мъртъв, учените пророци на Египет са съгласни с това. Но ти си мъртъв за мен, аз съм сама на земята, а земята е пуста. Какво странно чувство те накара да напуснеш трона и любимата си? Твоят престол беше първият

престол на света, това не е много нещо, но мен, аз, която те обожавам, о мой скъпи Н ...

Преди да изрече името, Мамбрес я прекъсна.

— Не смейте да произнасяте това съдбоносно име — каза ѝ мъдрият Мамбрес, стар евнух и маг на фараоните. — Може би някоя от вашите придворни дами ще ви чуе. Всички те са ви предани и всички красиви дами несъмнено държат да помогнат на благородната страст на красивата принцеса, но все пак може да се намери някоя бърбтива измежду тях, а дори и някоя лукава. Знаете, че царят, вашият баща, който впрочем ви обича, се е заклел да заповяда да ви отрежат главата, ако произнесете това страшно име, което винаги е готово да се изплъзне от устата ви. Плачете, но мълчете. Този закон е прекалено строг, но вие сте възпитана в египетската мъдрост и трябва да умеете да сдържите езика си. Не забравяйте, че Харпократ^[1], един от нашите най-велики богове, държи винаги пръст пред устата си.

Красивата Амазида плачеше и не говореше вече. Както вървеше мълчаливо по брега на Нил, тя забеляза отдалеч една стара жена, облечена в сиви дрипи, седнала на една могила до малка горичка край самата река. До нея стояха една магарица, едно куче и един козел. Срещу нея се бе изправила змия, която не беше като обикновените змии, защото очите ѝ бяха колкото живи, толкова и нежни, лицето ѝ бе благородно и привлекателно, а кожата ѝ блестеше с най-ярки и приятни цветове. Една огромна риба, която се подаваше наполовина от реката, беше не по-малко странен член на компанията. На един клон бяха кацнали един гарван и един гълъб. Всички тези същества, изглежда, водеха доста оживен разговор помежду си.

— Уви — каза си тихо принцесата, — тези същества сигурно си говорят за любовта, а на мен не ми е позволено да произнеса дори името на този, когото обичам.

В ръката си старицата държеше края на лека стоманена верижка, дълга около сто разтега, за нея бе завързан един бик, който пасеше на поляната. Бикът беше бял, закръглен, като извъртян на струг, и дори грациозен, нещо, което е доста рядко. Рогата му бяха от слонова кост. Той беше най-красивият бик, който някога е съществувал. Бикът на Пасифая, онзи, в който се е превъплътил Юпитер, за да отвлече Европа, не би могъл да се мери с това великолепно животно.

Прекрасната юница, в каквато е била превърната Изида, едва ли би била достойна за него.

Щом видя принцесата, бикът се втурна към нея с бързината на млад арабски кон, който преминава обширните равнини и реките на древната Саана, за да стигне до блестящата кобила с наострени уши, господарка на сърцето му. Старицата напругаше сили, за да задържи бика, змията съскаше, за да го сплаши, кучето го гонеше и хапеше по хубавите му крака, магарицата се изпречи на пътя му, като се опитваше с ритници да го върне назад, голямата риба заплува срещу течението на Нил и скачайки над водата, заплашваше да го погълне, козелът стоеше неподвижен, обхванат от страх, гарванът се въртеше около главата на бика, сякаш иска да му изкълве очите. Само гълъбът го съпровождаше, воден от любопитство, и го насърчаваше, като гугукаше тихичко.

Едно тъй необикновено зрелище върна Мамбрес към сериозни мисли. Междувременно, като теглеше след себе си веригата заедно със старицата, белият бик стигна до принцесата, която бе обхваната от почуда и страх. Той се хвърли в краката ѝ, целуна ги, започна да пролива сълзи и да я гледа с очи, в които се четеше смесица от нечувана мъка и радост. Не смееше да мучи от страх да не изплаши красивата Амазида. Не можеше да говори. Не можеше да използва гласа си тихо, нещо, което небето е позволило на някои животни, но всичките му действия бяха красноречиви. Той много се хареса на принцесата, която чувстваше, че едно малко забавление би могло да облекчи за няколко кратки мига най-мъчителната скръб.

— Какво мило животно! — каза тя. — Бих желала да го имам в обора си.

При тези думи бикът преви четирите си колене и целуна земята.

— Той ме разбира! — извика принцесата. — Показа, че иска да бъде мой. О, мой божествен маг, о, божествен евнух, дайте ми тази утеха, купете ми този красив херувим. Уговорете дена със старата, на която бикът несъмнено принадлежи. Искam това животно да бъде мое. Не ми отказвайте тази невинна утеха.

Всички придворни дами се присъединиха към молбите на принцесата. Мамбрес се трогна и отиде да поговори със старицата.

[1] Харпократ — египетският бог Хор. ↑

ГЛАВА II

КАК МЪДРИЯТ МАМБРЕС, БИВШ ВЪЛШЕБНИК НА ФАРАОНА, ПОЗНА СТАРИЦАТА И КАК БЕ ПОЗНАТ ОТ НЕЯ

— Госпожо — каза ѝ той, — знаете, че момичетата, особено принцесите, имат нужда да се забавляват. Царската дъщеря е луда за вашия бик. Моля ви да ѝ го продадете и той ще ви бъде платен в брой.

— Господарю — отговори му старицата, — това ценно животно не е мое. Аз и всичките животни, които виждате тук, сме натоварени да го пазим грижливо, да наблюдаваме всичките му постъпки и да докладваме за тях. Опазил ме Господ да ви продам това безценно животно!

При тези думи Мамбрес усети, че някакъв слаб лъч светлина проблесна в ума му, но не можеше още да разбере какво означава това. Вгледа се още по-внимателно в старицата със сивата мантия.

— Уважаема госпожо — каза ѝ той, — ако не се лъжа, виждал съм ви някога.

— Аз пък не се мамя — отвърна старицата, — видях ви, господарю, преди осемдесет години по време на пътуването, което направих от Сирия в Египет, няколко месеца след разрушаването на Троя, когато Хирам царуваше в Тир, а Нефер Керес — в древния Египет.

— О, госпожо — извика старецът, — вие сте височайшата гадателка от Ендор^[1].

— А вие, господарю — отговори му гадателката, като го прегърна, — сте великият Мамбрес от Египет.

— О, неочаквана среща! О, паметен ден! О, божествени повели! — извика Мамбрес. — Несъмнено по повеля на всемирното Провидение се срещаме в тази ливада край бреговете на Нил, близо до великолепия град Танис. Как, това сте вие, госпожо, тъй прочута по

бреговете на вашия малък Йордан, първата жена на света, която призовава сенките на мъртвите!

— Как, това сте вие, господарю, вие, който сте така прочут с уменията си да превръщате пръчките в змии, деня — в мрак и реките — в кръв!

— Да, госпожо, но поради напредналата ми възраст познанията и силата ми вече отслабнаха. Питам се отде сте получили този прекрасен бял бик и кои са тези животни, които заедно с вас бдят над него.

Старата се съсредоточи, вдигна очи към небето к после отговори с тези думи:

— Скъпи Мамбрес, ние двамата с вас имаме същата професия, но ми е изрично забранено да ви кажа какъв е този бик. Мога да задоволя любопитството ви относно другите животни. Ще ги познаете лесно по белезите им. Змията е онази змия, която убеди Ева да изяде една ябълка и да накара мъжа си също да яде от нея. Магарицата е онази, която проговори в един изровен път на Валаам, вашия съвременник. Рибата, която държи постоянно главата си над водата, е същата, която погълна Йона преди няколко години. Това куче е кучето, което следваше архангел Рафаил и младия Товий през време на пътуването им до Рагес в Медия по времето на великия Салманазар. Този козел е жертвеният козел, който изкупва всичките грехове на един народ, този гарван и този гълъб са били в Ноевия ковчег — голямо събитие, всемирно бедствие, за което цялата земя още нищо не знае. Ето че вече сте осведомен. Колкото до бика обаче, няма да ви кажа нищо.

Мамбрес слушаше със страхопочитание. След това той каза:

— Всевечният разкрива това, което желае и комуто желае, знаменита гадателко. Всички тези животни, които заедно с вас са натоварени да пазят, белия бик, са известни само на вашата благородна и приятна нация, която самата не е известна почти никому в света. Чудесата, които вие и вашите сънародници, аз и моите сънародници сме извършили, ще бъдат един ден предмет на съмнение и съблазън за мнимите мъдреци. За щастие истинските мъдреци, които ще бъдат подчинени на ясновидците в една малка част от света, ще вярват в тях и това е достатъчно.

Докато старият маг произнасяше тези думи, принцесата го дръпна за ръкава и му каза:

— Мамбрес, няма ли да ми купите този бик?

Потънал в дълбок размисъл, магът не отговори нищо и Амазида се разплака. Тогава тя се обърна сама към старата жена и ѝ каза:

— Мила старице, заклинам ви във всичко, което ни е най-скъпо на света, в името на баща ви, на майка ви, на кърмачката ви, които несъмнено са още живи, да ми продадете не само вашия бик, но също и гълъба, който, изглежда, много го обича. Колкото до другите ви животни, не ги искам, но аз съм момиче, което може да се разболее от огнища, ако не ѝ продадете този очарователен бял бик, който ще бъде за мен най-приятното нещо в живота ми.

Старицата почтително целуна ресните на прозрачната ѝ рокля и ѝ каза:

— Принцесо, моят бик не е за продан, вече казах това на вашия знаменит маг. Единственото, което бих могла да направя, за да ви помогна, е да го водя всеки ден да пасе близо до двореца ви, където ще можете да го галите, да му давате сухар и да го карате да танцува колкото си искате. Но той трябва непрекъснато да бъде под погледа на всичките животни, които са около мен и на които е заръчано да го пазят. Ако не се опита да избяга, те няма да му сторят никакво зло, но ако се опита още веднъж да скъса веригата си, както направи, когато ви видя, зло ще пати! Не отговарям за живота му. Тази голяма риба, която виждате там, непременно ще го погълне и ще го държи в корема си повече от три дни, или пък змията, която ви се струва може би доста блага и любезна, ще го ухапе смъртоносно.

Белият бик който отлично чуваше думите на старицата, но не можеше да говори, прие всички тези предложения с покорен вид. Легна в краката ѝ, измуча кротко, като гледаше нежно Амазида, сякаш искаше да ѝ каже: „Навестявайте ме понякога на ливадата.“ Тогава змията взе думата и каза:

— Принцесо, съветвам ви да изпълнявате сляпо всичко, което госпожица Ендора ви казва.

Магарицата също си каза думата и тя беше на мнението на змията. Амазида беше огорчена, че змията и магарицата говореха така добре, докато красивият бик, който имаше тъй благородни и нежни чувства, не можеше да ги изразява.

— Уви, това е най-обикновеното нещо и в двореца — каза тя тихичко, — всеки ден там виждаме красиви благородници, които не

умеят да разговарят, и простаци, които говорят самоуверено.

— Тази змия съвсем не е простачка — каза Мамбрес. — Не се мамете, тя е може би една от най-уважаваните личности на света.

Свечеряваше се и принцесата трябваше да се прибере в двореца, след като обеща да дойде на следния ден по същия час на ливадата. Нейните придворни дами бяха възхитени и не разбираха нищо от това, което бяха видели и чули. Мамбрес мислеше съсредоточено. Спомняйки си, че змията нарече старицата госпожица, принцесата заключи, че гадателката вероятно е девствена, и почувства известно огорчение, че и тя самата е още девствена, това огорчение, достойно за уважение, тя криеше така ревностно, както и името на любимия си.

[1] Гадателката на Ендор. — Към нея се обърнал израелският цар Саул с молба да призове сянката на Самуил. (Библия, Царства, кн. I, гл. 28.) ↑

ГЛАВА III

КАК КРАСИВАТА АМАЗИДА ИМА ТАЕН РАЗГОВОР С ЕДНА КРАСИВА ЗМИЯ

Красивата принцеса заръча на своите дами да пазят в тайна всичко, което бяха видели. Всички ѝ обещаха да мълчат и действително пазиха тайна цял ден. Лесно можем да си представим, че Амазида спа много малко тази нощ. Някакво необяснимо очарование насочваше непрестанно мисълта ѝ към красивия бик. Щом остана сама със своя мъдър Мамбрес, тя му км ма:

— О, мъдрецо, този бик ми завъртя главата.

— И моята мисъл е заета с него — отвърна Мамбрес. — Ясно виждам, че този херувим е далеч над своите подобни. Виждам, че тук има някаква голяма тайна, и се боя да не ни сполети беда. Вашият баща Амазис е буен и подозрителен, цялата тази работа изисква да се държите извънредно благоразумно.

— О — извика принцесата, — прекалено съм любопитна, за да мога да бъда благоразумна. Това е единствената страст, която може да съществува в сърцето ми, наред с изгарящата любов към онзи, когото изгубих. Как, не бих ли могла да науча какъв е този бял бик, който поражда такъв необикновен смут в душата ми?

— Госпожице — отвърна ѝ Мамбрес, — признавал съм ви вече, че моите знания намаляват, колкото повече напредвам в години. Много бих бил изненадан, ако змията не знае всичко онова, което вие така силно желаете да научите. Тя е умна, изразява се добре, отдавна е свикнала да се меси в работите на жените.

— О, несъмнено това е онази красива египетска змия, която поставя опашката си в устата си и която считаме за символ на вечността — рече Амазида. — Светът просветва, щом тя отвори очи, и потъмнява, щом ги затвори.

— Не, госпожице.

— Тогава тя е змията на Ескулап?

— Още по-малко.

— Може би е самият Юпитер във вид на змия?

— Съвсем не.

— О, разбирам, това е вашата пръчка, която някога сте превърнал в змия.

— Не е, казвам ви, госпожице. Но всички тези змии са от същото семейство. Нашата змия е много известна в страната си, там я считат за най-ловката змия, която някога е имало. Обърнете се към нея. Но във всеки случай предупреждавам ви, че това е много опасно начинание. Ако бях на ваше място, бих зарязал и бика, и магарецата, и змията, и рибата, и кучето, и козела, и гарвана, и гълъба, но вашата страст ви увлича. Всичко, което мога да направя, е да съжалявам и да се страхувам за вас.

Принцесата го помоли настойчиво да ѝ уреди среща насаме със змията. Мамбрес, който беше добросърдечен, се съгласи. Все така дълбоко замислен, той отиде да намери гадателката. Разказа ѝ за прищявката на принцесата така ловко, че успя да я убеди.

Старицата му каза, че Амазида е господарка, че змията е много възпитана и много любезна с дамите, и че тя с готовност би се отзовала на молбата ѝ и би отишла на срещата.

Старият маг се завърна и донесе на принцесата тази добра вест, но той все още се страхуваше от някакво нещастие и продължаваше да разсъждава дълбоко.

— Искате да говорите със змията, госпожице. Това може да стане тогава, когато ваше височество пожелае. Не забравяйте, че трябва много да я ласкаете, защото всички животни са изпълнени с честолюбие, а тя — още повече. Казват дори, че някога била изгонена от едно прекрасно място заради прекомерната си гордост.

— Никога не съм чувала за това — отвърна принцесата.

— Вярвам, че не сте чувала — съгласи се старецът. Тогава той ѝ разказа за всички слухове, които се носеха за тази знаменита змия.

— Но, госпожице, каквито и чудни приключения да е изживяла, вие можете да изтръгнете тайната от нея само като я ласкаете. В една съседна страна се разправя, че някога тя изиграла жестока шега на жените; справедливо е сега пък една жена да я изкуши.

— Ще направя каквото мога — каза принцесата.

И така, тя излезе от двореца заедно със своите придворни дами и добрия маг-евнух. Старицата вече бе извела белия бик да пасе на една ливада, доста далеч от двореца. Мамбрес остави Амазида и отиде да поговори с гадателката. Една от придворните дами заговори с магарицата, другите дами се забавляваха с козела, кучето, гарвана и гълъба. Колкото до голямата риба, която плашеше всички, по заповед на старицата тя се гмурна цяла във водата на Нил. Тогава змията отиде с красивата Амазида в една горичка и те имала следния разговор:

— Не бихте могла да си представите колко съм поласкана, госпожице, от честта, която ваше височество благоволява да ми окаже.

— Госпожо, вашето славно име, вашата изящна глава и блясъкът на вашите очи лесно ме накараха да потърся една среща насаме с вас. Научих от гласа на мълвата (ако тя не е измамна), че сте била благородна дама в небесните селения.

— Вярно е, госпожице, че заемах доста видно място там. Твърди се, че съм низвергната любимка, това е слух, който се носеше най-напред в Индия. Брамините първи написаха една дълга история за моите приключения. Не се съмнявам, че някой ден поетите на Севера ще създадат някоя доста странна епична поема от тези истории, защото в действителност това е всичко, което може да се направи. Но не съм чак толкова изпаднала и все още имам значителна власт на земното кълбо. Бих се осмелила дори да кажа, че цялата земя ми принадлежи.

— Вярвам ви, госпожо, защото хората казват, че имате дарбата да ги убеждавате във всичко, което желаете, а да се харесваш, значи да царуваш.

— Като ви гледам и слушам, госпожице, чувствам, че вие имате над мен същата власт, каквато се счита, че аз имам върху душите на толкова хора.

— Вие сте, струва ми се, любезен победител. Твърди се, че сте съблазнила много жени, като сте започнала с нашата обща майка, чието име не мога да си спомня.

— Упрекват ме несправедливо. Аз ѝ дадох най-добрия съвет на света. Тя ми правеше честта да има доверие в мен. Моето мнение беше, че тя и съпругът ѝ трябва да се тъпчат с плодове от дървото на познанието. Смятах, че това ще се хареса на господаря на всички неща. Едно тъй необходимо на човешкия род дърво не можеше да бъде посадено, за да остане неизползвано, така ми се струваше. Нима

господарят би искал да му служат невежи и глупци! Нима духът не е създаден, за да се просвещава и усъвършенства? Нима не трябва да се познава доброто и злото, за да се върши добро и да се избягва злото? Естествено, че трябваше да ми благодарят.

— Казват обаче, че ви сполетяло зло. Очевидно именно от онова време насам толкова министри са били наказани, загдето са давали добри съвети, и толкова истински учени и велики гении са били преследвани, загдето са писали неща, полезни за човешкия род.

— Очевидно моите врагове, госпожице, са ви разказали тези приказки. Те крещат, че не гледат с добро око на мен в двореца. Ето ви доказателство, че имам още голямо влияние там: те самите признават, че участвах в съвета, когато се касаеше да бъде поставен на изпитание праведният Йов, и че бях пак повикана, когато се взе решение да се измами едно царче на име Ахав, и само мен натовариха с тази поръчка.

— О, госпожо, не допускам, че вие можете да мамите. Но понеже сте все още на висока длъжност, мога ли да ви помоля за една услуга? Надявам се, че една тъй любезна дама като вас няма да ми откаже.

— Госпожице, вашите молби са заповеди за мен. Какво ще заповядате?

— Умолявам ви да ми кажете какъв е този красив бял бик, към който изпитвам в сърцето си непонятни чувства, които ме разнежват и плашат. Казаха ми, че вие може би ще благоволите да ме осведомите.

— Госпожице, любопитството е необходимо на човешката природа и особено на вашия прекрасен пол, без него хората биха тънали в най-позорно невежество. Винаги съм задоволявала, доколкото съм могла, любопитството на дамите. Обвиняват ме, че съм проявявала такава услужливост единствено за да гневя Господаря на всички неща. Заклевам ви се, че единствената ми цел ще бъде да ви направя услуга, но сигурно старицата ви е предупредила, че разкриването на тази тайна крие опасност за вас.

— О, това възбужда още повече любопитството ми.

— Всички красиви дами, на които съм правила услуги, са любопитни като вас.

— Ако сте чувствителна, ако всички същества трябва взаимно да си помагат, ако имате милост към една нещастница, не ми отказвайте.

— Сърцето ми се къса при тези думи. Трябва да задоволя любопитството ви, но не ме прекъсвайте.

— Обещавам ви.

— Имаше един млад цар, хубав като картина, влюбен, обичан...

— Млад цар! Хубав като картина, влюбен, обичан! А от кого? И какъв беше този цар? На каква възраст беше? Какво стана с него? Къде е? Къде е неговото царство? Как е името му?

— Ето че ме прекъсвате, а аз едва съм почнала да разказвам. Внимавайте, ако не се овладеете, вие сте загубена.

— О, извинете ме, госпожо, вече няма да проявявам такава невъздържаност.

— Този велик цар, най-милият и най-хубавият от всички хора, увенчан с победи във всичките си походи, често сънуваше, когато спеше, а когато забравяше сънищата си, искаше магите му да си спомнят за тях и да му кажат какво е сънувал, и ако не можеха да му кажат, заповядваше да ги обесят и това беше напълно справедливо. И така, скоро ще станат седем години, откакто сънува прекрасен сън, но когато се събуди, вече го беше забравил. Един млад, много опитен евреин му обясни съня му и този мил цар беше внезапно превърнат във вол, защото...

— Това е моят скъп Наву ...

Тя не можа да довърши думите си и припадна. Мамбрес, който слушаше отдалеч, я видя, че падна и помисли, че е мъртва.

ГЛАВА IV

КАК ИСКАХА ДА ПРИНЕСАТ ВОЛА В ЖЕРТВА И ДА ОСВОБОДЯТ ПРИНЦЕСАТА ОТ МАГИЯТА

Мамбрес изтича разплакан към нея. Змията беше разчувствана, тя не можеше да плаче, но съскаше плачевно и викаше: „Тя е мъртва!“ Магарицата повтаряше: „Тя е мъртва!“ Гарванът казваше същото. Всички други животни изглеждаха потиснати от скръб с изключение на рибата на Йона, която винаги беше безмилостна. Почетната дама и придворните дами пристигнаха, като си скубеха косите. Белият бик, който пасеше недалеч, чу писъците им, изтича към горичката, като теглеше след себе си старицата и мучеше тъй силно, че ревът му огласяше цялата околност. Напразно всички дами пръскаха издъхващата Амазида с розова, карамфилова и миртова вода, със смирна, с балсам от Мека и я ръсеха с канела, джинджифил, мускат и сив кехлибар — тя не даваше признаци на живот. Но щом усети до себе си красивия бял бик, веднага дойде на себе си — още по-свежа, по-красива и по-жива от всякога. Тя разцелува сто пъти очарователното животно, което сладно навеждаше главата си над алабастровата ѝ гръд. Наричаше го свой господар, свой цар, свое сърце, свой живот. Обгърна с белите си като слонова кост ръце врата му, който беше по-бял и от сняг. Леката сламка се прилепва по-слабо към кехлибара, лозата се притиска по-слабо към бряста и бръшлянът — към дъба! Чуваше се сладкият шепот на въздишките ѝ, виждаха се очите ѝ ту святкащи от нежен пламък, ту замъглени от скъпоценните сълзи, които любовта изтръгва.

Можем да си представим в каква изненада изпаднаха почетната дама на Амазида и другите придворни дами. Щом се върнаха в двореца, те разказаха на любовниците си това странно приключение и всяка от тях описваше различни обстоятелства, като преувеличаваше

странните им особености, нещо, което допринася винаги за разнообразието на всички истории.

Щом Амазис, царят на Танис, се научи за това, царското му сърце пламна от справедлив гняв. Такава е била яростта на Минос, когато е узнал, че дъщеря му Пасифая е обсипвала с нежности бащата на Минотавъра. Така е изтръпнала Юнона, когато е видяла съпруга си Юпитер да гали красивата крава Йо, дъщеря на реката Инах. Амазис заповяда да затворят Амазида в стаята ѝ и постави стража от черни евнуси пред вратата ѝ, после събра тайния си съвет.

Великият маг Мамбрес седеше начело на съвета, но вече нямаше същото влияние както преди. Всички държавни министри заключиха, че белият бик е магьосник. А беше тъкмо обратното: той беше омагьосан, но в дворците винаги се мамят, когато се касае за тънки работи.

Решиха с вишегласие, че принцесата трябва да бъде освободена от магията, а белият бик и старицата да се принесат в жертва.

Мъдрият Мамбрес не искаше да се обяви срещу мнението на царя и на съвета. Нему принадлежеше правото да разтуря магии и затова той можеше да отложи жертвоприношението под някакъв благовиден предлог. Богът Апис беше току-що умрял в Мемфис. Богът-бик умира като всеки друг вол. Не беше позволено да се правят никакви заклинания и магии в Египет, докато не се намери друг вол, който да замести умрелия.

И така в съвета беше решено, че ще чакат да бъде избран нов бог в Мемфис.

Добрият стар Мамбрес чувстваше на каква опасност е изложена неговата скъпа принцеса, разбираше кой е нейният любим. Сричките На-ву, които се бяха изплъзнали от устата ѝ, бяха разкрили тайната пред мъдреца.

В Мемфис по това време царуваше вавилонската династия. Вавилон бе запазил още тази останка от своите предишни завоевания, направени по времето на най-великия цар на света, на когото Амазис беше смъртен враг. Мамбрес имаше нужда от цялата си мъдрост, за да лъкатуши сред толкова опасности. Ако цар Амазис откриеше в кого е влюбена дъщеря му, това щеше да бъде смърт за нея, защото се бе заклел да я умъртви. Великият млад и хубав цар, в когото бе влюбена тя, беше свалил, от престола баща ѝ, който си бе възвърнал своето

царство Танис едва преди седем години, никой не знаеше какво бе станало с този възхитителен монарх, победител и идол на всички нации, нежният и благороден любим на очарователната Амазида. Но Мамбрес знаеше също така, че ако бикът бъдеше принесен в жертва, красивата Амазида щеше неминуемо да умре от мъка.

Какво можеше да направи Мамбрес при тези така заплетени обстоятелства? Веднага щом излезе от съвета, той отиде при своята скъпа възпитаница и ѝ каза:

— Мое прекрасно дете, ще ви служа, но, повтарям ви, ще ви отрежат главата, ако някога произнесете името на вашия любим.

— Ох, какво значение има, ако ми отрежат главата — каза прекрасната Амазида, — щом не мога да прегърна Навухо... Баща ми е зъл човек! Не само отказа да ми даде този красив принц, когото боготворя, но дори му обяви война, когато беше победен от моя любим, той откри тайно средство да го превърне в бик. Виждаше ли се е някога по-ужасно коварство! Ако баща ми не ми беше баща, не знам какво бих направила с него.

— Не беше баща ви този, който му направи това ужасно зло — каза мъдрият Мамбрес, — то беше дело на един палестинец, един от нашите стари врагове, жител на една малка страна, една от множеството държави, които вашият височайши любим усмири, за да тури ред в тях. Тези превращения не трябва ни най-малко да ви учудват; знаете, че някога аз сам съм правил още по-прекрасни преобразования. Нямаше нищо по-обикновено от тези промени, които днес учудват и мъдреците. Истинската история, която сме чели заедно, ни учи, че Ликаон, царят на Аркадия, е бил превърнат във вълк. Красивата Калисто, дъщеря му, била превърната в мечка, Йо, дъщерята на Инах, нашата истинска Изида — в крава, Дафне — в лаврово дърво, Сирикс — във флейта. Красивата Едит, жената, на Лот, най-добрият, най-нежният баща, когото някога светът е виждал, не се ли превърна неотдавна на голяма статуя от сол, много красива и много възбуждаща, защото е запазила всичките белези на своя пол? Всеки месец тя редовно има кръвотечение, както свидетелстват великите хора, които са я видели? През моите млади години бях свидетел на това превращение. Видях пет мощни града на най-сухото и най-безплодно място на земята, превърнати изведнъж в красиво езеро. По време на моята младост навсякъде срещяхме само превращения.

И най-после, госпожице, ако примерите могат да смекчат мъката ви, спомнете си, че Венера е превърнала керастите във волове.

— Зная това — отвърна нещастната принцеса, — но можем ли да се утешаваме с примери? Ако моят любим беше мъртъв, щях ли да се утеша от мисълта, че всички хора умират?

— Вашата мъка може да има край — каза мъдрецът; — и понеже вашият нежен любим е станал вол, разбирате, че и един вол може да стане човек. Колкото до мен, би трябвало да бъда превърнат в тигър или крокодил, ако не използвах малкото сила, която ми е останала, за да служа на една принцеса, достойна да бъде обожавана от цялата земя, на красивата Амазида, която съм отгледал на коленете си и която е подложена на жестоки изпитания от суровата съдба...

ГЛАВА V

КАК МЪДРИЯТ МАМБРЕС СЕ ДЪРЖА МЪДРО

След като каза на принцесата всичко, което бе нужно, за да я утеши, но не успя да я утеши, божественият Мамбрес изтича веднага при старицата.

— Сестро — каза ѝ той, — нашият занаят е хубав, но е доста опасен. Вие рискувате да бъдете обесена, а вашият вол — да бъде изгорен, удавен или изяден. Още не зная какво ще направят с останалите ви животни, защото, макар и да съм пророк, доста малко зная. Все пак скрийте грижливо змията и рибата, нека рибата не показва главата си извън водата, а змията да не излиза от дупката си. Ще поставя вола в един от моите обори на село, вие ще бъдете заедно с него, понеже казвате, че не ви е позволено да го оставяте. Изкупителният козел ще може, ако се наложи, да послужи за изкупителна жертва, ще го изпратим в пустинята, натоварен с греховете на цялата дружина, той е свикнал с тази церемония и тя не му причинява никаква болка, а пък е известно, че всичко може да бъде изкупено с един козел, който се разхожда. Моля ви само да ми заемете за малко кучето на Товий, което е много пъргава хрътка, магарицата на Валаам, която тича по-бързо от камила, както и гарвана и гълъба от Ноевия ковчег, които летят много бързо. Искам да ги изпратя като вестоносци в Мемфис по една работа от най-голяма значение.

Старицата отговори на мага така:

— Господарю, вие можете да разполагате, както ви е угодно с кучето на Товий, с магарицата на Валаам, с гарвана и гълъба от Ноевия ковчег и с изкупителния козел, но моят вол не може да спи в обор. Казано е, че трябва да бъде вързан със стоманена верига, да бъде винаги квасен от росата и да пасе тревата на земята, и мястото му да бъде между дивите животни. Той ми е поверен и аз трябва да се подчинявам. Какво биха помислили за мен пророците Данаил,

Йезекиил и Йеремиа, ако бих поверила моя вол на други? Виждам, че сте узнал тайната на това странно животно, няма защо да се упреквам, че съм ви я разкрила. Ще го отведа далеч от тази нечестива земя, към езерото Сирбон, далеч от жестокостите на царя на Танис. Моята риба и моята змия ще ме защитават. Не се страхувам от никого, когато служа на господаря си.

Мъдрият Мамбрес ѝ отговори така:

— Мила моя, нека бъде волята Божия! Само да мога да намеря наново нашия бял бик, за мен няма значение нито езерото Сирбон, нито езерото Мерис, нито езерото Содом: единственото ми желание е да сторя добро на него и на вас. Но защо ми говорихте за Данаил, Йезекиил и Йеремиа?

— О, господарю — поде старата, — вие знаете така добре, както и аз, колко присърце имат те тази голяма работа. Но нямам време за губене, не искам да бъда обесена, не искам моят бик да бъде изгорен или удавен, или изяден. Тръгвам за езерото Сирбон през Каноп заедно със змията и рибата. Сбогом.

Бикът я последва дълбоко замислен, след като засвидетелства на благодетеля си Мамбрес благодарността, която му дължеше.

Мъдрият Мамбрес изпадна в мъчителна тревога. Той добре виждаше, че Амазис, царят на Танис, разярен от безумната страст на дъщеря си към това животно, я смята за омагьосана и ще заповяда да търсят навсякъде нещастния бик и че той неизбежно ще бъде изгорен като магьосник на площада в Танис или хвърлен на рибата на Йона, или опечен и поднесен на масата. Магът, искаше на всяка цена да спести на принцесата тази неприятност.

Мамбрес написа на своя приятел, великия жрец в Мемфис, писмо със свещени знаци на египетска хартия, която още не се употребяваше. Ето неговите собствени думи:

„Светлина на света, заместник на Изида, Озирис и Хор, глава на обрязаните, вие, чийто олтар е издигнат, както и трябва да бъде, над всички престоли, научих, че вашият бог, бикът Апис, е мъртъв. Имам един бик, който може да ви послужи. Елате бързо с вашите жреци да го познаете, да му се поклоните и да го отведете в обора на

вашия храм. Нека Изида, Озирис и Хор ви пазят под светата си и достойна закрила. И вам, господа жреци от Мемфис, желая да бъдете под тяхната светла закрила.

Вашият любящ ви приятел
Мамбрес“

Той написа четири преписа от това писмо, защото се страхуваше от непредвидена случайност, и ги постави в цилиндри от най-здравото абаносово дърво. След това повика четиримата вестоносци, на които искаше да повери това послание (магарицата, кучето, гарвана и гълъба), и каза на магарицата:

— Зная с каква вяроност сте служили на моя събрат Валаам, служете и на мен по същия начин. Няма онокротал^[1], който да може да ви надбяга, идете, скъпа приятелко, и предайте това писмо в ръцете на оногова, за когото е предназначено, и се върнете.

Магарицата му отговори:

— Ще служа на вас, господарю, както служих на Валаам. Ще ида и ще се върна.

Мъдрецът постави абаносовото цилиндърче в устата ѝ и тя полетя като стрела. След това повика кучето на Товий и му каза:

— Вярно куче, по-бързо и от бързоногия Ахил, зная какво си направило за Товий, син на Товит, когато ти и ангелът Рафаил го придружаваште от Ниневия до Рагес в Медия и от Рагес до Ниневия, когато той донесе на баща си десет таланта сребро, които робът Топит-баща беше заел на роба Габел, защото тези роби бяха много богати. Отнеси на предназначението му това писмо, което е по-ценно от десет таланта сребро.

Кучето му отговори:

— Господарю, понеже някога следвах пратеника Рафаил, сега мога не по-зле да изпълня и вашата поръчка.

Мамбрес му сложи писмото в устата. Той каза същото и на гълъба, който му отговори:

— Господарю, след като можах да донеса едно клонче в Ноевия ковчег, ще мога да донеса също и вам отговор.

Той взе писмото в човката си. Миг след това и тримата изчезнаха от погледа на Мамбрес. След това магът рече на гарвана:

— Зная, че ти си хранил великия пророк Илия, когато той се бе скрил близо до потока Карит, толкова известен по цялата земя. Ти си му носел всеки ден пресен хляб и тлъсти кокошки. Искам от теб да отнесеш това писмо в Мемфис.

Гарванът отговори със следните думи:

— Вярно е, господарю, че аз носех всеки ден обед на великия пророк Илия Тесбиянеца, когото видях да се издига във въздуха на огнена колесница, теглена от четири огнени коня, макар че това не е обичайно. Но аз винаги вземах половината от обета за себе си. Съгласен съм да отнеса вашето писмо, стига да ми осигурите два пъти хубаво ядене на ден и да ми платите предварително в брой за труда ми.

Разгневен, Мамбрес рече на птицата:

— Лакомо и лукаво животно, не се учудвам, че от бял като лебед Аполон те превърна в черен като къртица, когато в Тесалийските поля ти предаде красивата Коронис, злощастната майка на Ескулап. Е, кажи ми, ядеше ли ти всеки ден говежди рибици и кокошки през десетте месеца в Ноевия ковчег?

— Господине, нас ни гощаваха отлично — възрази гарванът. — Поднасяха два пъти на ден печено на всички птици от моя вид, които се хранят само с месо — лешояди, кани, орли, мишелови, ястреби, сови, керкенеци, соколи, бухали и на цялото безбройно множества грабливи птици. Още по-изобилно бяха отрупани с месо масите на лъвовете, леопардите, тигрите, пантерите, хиените, вълците, мечките, лисиците, невестулките и всички месоядни четириноги. В ковчеза имаше осем видни личности, единствените, които съществуваха по това време на света, и те бяха непрекъснато заети с грижата за нашата храна и облекло: Ной и жена му, които бяха едва на шестстотин години, техните трима сина и съпругите им. Драго ти ставаше да гледаш с какво старание и каква чистота нашите осем слуги обслужваха над четири хиляди сътрапезници, които имаха извънредно голяма охота за ядене, без да се смята огромният труд, който изискваха десетте-дванадесетте хиляди други личности — от слона и жирафата до копринените буби и мухите. Това, което ме учудва, е, че нашият доставчик Ной е неизвестен на всички народи, чийто прародител е той. Но това никак не ме тревожи. Аз бях вече присъствал на подобно пиршество при тракийския цар Ксизутер^[2]. Такива неща се случват от

време на време за поучение на гарваните. С една дума, искам добре да си похапна и да бъда добре платен в брой.

Мъдрият Мамбрес реши да не дава писмото на едно толкова упорито и бързо животно. Те се разделиха много недоволни един от друг. Но все пак трябваше да се разбере какво е станало с красивия бик и да не се загубят следите на старицата и змията. Мамбрес заповяда на няколко умни и доверени слуги да го последват и се отправи с носилка, все така потънал в дълбоки размисли, към брега на Нил.

„Как е възможно — казваше си той — тази змия да е господар на почти цялата земя, както сама се хвали и както толкова учени твърдят, и все пак да се подчинява на една старица? Как е възможно да бъде викана да участва в съвета там горе, след като пълзи по земята? Защо влиза всеки ден в телата на хората чрез собствените си сили и толкова мъдреци твърдят, че могат да я прогонят оттам с думи? И най-после защо у един малък съседен народ я считат, че е погубила човешкия род и как така човешкият род да не знае нищо за това? Вече съм доста стар, цял живот съм учил, но тук виждам толкова несъвместимости, които не мога да съгласувам. Не бих могъл да обясня това, което ми се случи на самия мен — нито великите дела, които съм извършил някога, нито тези, на които съм бил свидетел. Като претегля всичко добре, започвам да подозирам, че този свят се крепи на противоречия: *«Rerum concordia discors»*^[3], както казваше някога моят учител Зороастър на своя език.“

Докато магът бе потънал в тази мъглява метафизика, каквато е всяка метафизика, един лодкар, който пееше някаква гуляйджийска песен, спря лодката си до брега. От нея слязоха три важни личности, чиито тела бяха едва покрити с мръсни и разкъсани дрипи, но и в тези одеяния на бедността те запазваха най-величествен и царствен вид — това бяха Данаил, Йезекиил и Йеремиа.

[1] Онокротал — вид пеликани. ↑

[2] Халдейският автор Бероз съобщава, че същото се е случило на тракийския цар Ксизутер. Той построил огромен кораб — пет стадии дълъг и две широк, за да се спаси от Потоп. Учените много спорят, за да открият кой от двата кораба е бил построен пръв. — Б.а. ↑

[3] В противоречие с хармонията на нещата (лат.). — Б. пр. ↑

ГЛАВА VI

КАК МАМБРЕС СРЕЩНА ТРИМА ПРОРОЦИ И ИМ ДАДЕ ХУБАВ ОБЕД

Тези трима велики мъже, чиито лица бяха озарени от пророческа светлина, познаха мъдрия Мамбрес, техния събрат, по някои лъчи от същата тази светлина, които му бяха още останали, и се проснаха по очи пред носилката му. Мамбрес също позна, че са пророци повече по тяхното облекло, отколкото по огнените лъчи, които излизаха от височайшите им глави. Не се и съмняваше, че идват, за да чуят новини за белия бик. Проявявайки обичайното си благоразумие, той слезе от носилката и пристъпи няколко крачки към тях с учтивост, примесена с достойнство. Вдигна ги от земята, заповяда на слугите да опънат шатри и да приготвят обяд, от какъвто според него тримата пророци имаха голяма нужда.

Прати да поканят старицата, която се намираше едва на петстотин крачки оттам. Тя прие поканата и пристигна, като водеше вързания на верига бял бик.

Поднесоха две супи — едната от раци, а другата — от бяло пилешко месо; след това имаше пита с езици от шарани, чер дроб от михалица и щука, пилета, пълнени с фъстъци, гълъбчета с трюфели и маслини, две пуйчета в сос от раци, лютив мленници и пумпалки и лучен салам. Като печено поднесоха фазанчета, яребици, дива кокошка, пъдпъдъци, жълтурки заедно с четири вида салати. В средата бе поставено едно сребърно украшение за маса, изработено по най-последна мода. Никога не е било поднасяно по-изтънчено ястие като печеното, никога по-великолепен, по-блестящ и по-майсторски направен десерт.

Впрочем внимателният Мамбрес се бе погрижил па обета да няма нито говеждо варено, нито говежди рибици, нито говежди език, нито говежди врат, нито краве виме, за да не би нещастният монарх, присъствайки на обета отдалеч, да сметне, че го оскърбяват.

Този велик и нещастен владетел пасеше трева близо до шатрата. Никога не бе чувствал по-болезнено съдбоносното превращение, което го бе лишило от престола му за цели седем години. „Уви — казваше си той, — този Данаил, който ме превърна в бик, и тази гадателка-вещица, която ме пази, ядат най-хубавите гозби на света, а аз, господарят на Азия, съм принуден да ям сено и да пия вода.“

Пиха много енгадиско, тадморско и шираско вино. Когато пророците и гадателката се позамаяха от виното, разговорът стана потокровен, отколкото в началото.

— Признавам — каза Данаил, — че не се хранех така богато, когато бях в ямата с лъвовете.

— Как, господине, хвърлили са ви в яма с лъвове? — възкликна Мамбрес. — И как така лъвовете не ви изядоха?

— Господине — отвърна Данаил, — знаете, че лъвовете никога не ядат пророци.

— Колкото до мен — каза Йеремиа, — аз съм умирах от глад през целия си живот, едва днес се наядох хубаво. Ако трябваше да се родя повторно и ако можех да избира положението си, признавам, че бих предпочел сто пъти да бъда министър на финансите или владика във Вавилон, отколкото пророк в Ерусалим.

Йезекиил каза:

— Веднъж ми беше заповядано да спя триста и деветдесет дни наред на лявата си страна и през всичкото това време да ям само хляб от ечемик, просо, фий, боб и пшеница, намазан с... не смея да кажа с какво. Единственото, което можах да измоля, беше да го мажат само с кравешки лайна. Признавам, че кухнята на господаря Мамбрес е поизискана. И все пак пророческият занаят има и добрите си страни; доказателство за това е, че хиляди хора искат да го упражняват.

— А, тъкмо ми дойде наум — рече Мамбрес, — обяснете ми какво подразбирате под вашите Охола и Охолива^[1], които толкова са обичали конете и магаретата.

— О — отговори Йезекиил, — това е цветът на риториката!

След като ги предразположи по този начин, Мамбрес заговори по работа. Той запита тримата поклонници защо са дошли в държавата на царя на Танис. Данаил взе думата. Той каза, че откакто Навуходоносор е изчезнал, вавилонското царство пламнало, че там според дворцовия обичай преследвали всички пророци, че пророците ту виждали царете

в краката си, ту получавали по сто удара със стременник, и че най-после те били принудени да потърсят убежище в Египет, защото се страхували, че могат да бъдат убити с камъни. Йезекиил и Йеремия също говориха твърде дълго на много хубав стил, поради което едва можеше да се разбере нещо. Колкото до гадателката, тя не сваляше очи от бика си. Рибата на Йона плуваше в Нил срещу палатката, а змията си играеше в тревата.

След кафето отидоха да се поразходят край брега на Нил. Тогава, като видя тримата пророци, негови врагове, белият бик започна да мучи страшно, нахвърли се яростно върху тях и ги удари с рогата си. Тъй като пророците са само кожа и кости, той щеше да ги пониже и да им отнеме живота, но Господарят на всички неща, който вижда всичко и има лек за всичко, ги превърна веднага в свраки и те продължиха да говорят както преди. Същото нещо се случи по-късно на Пиеридите^[2], до такава степен басните подражават на историята.

Тази нова случка предизвика нови разсъждения в ума на мъдрия Мамбрес. „Ето — казваше си той — трима велики пророци, превърнати в свраки, това трябва да ни поучи, че не бива да говорим прекалено много и да пазим винаги прилична сдържаност.“ Той заключа, че мъдростта струва повече от красноречието и според обичая си се замисли дълбоко, когато едно внушително и страшно зрелище порази очите му.

[1] Охола и Охолива — градовете Самария и Ерусалим, описани в Библията като две блудници, които „се прирастиха към своите любовници, чиято плът е плът оселска и похотта им е като у жребци“.

↑

[2] Пиериди — в гръцката митология деветте дъщери на цар Пиерос, които Аполон превърнал в свраки. ↑

ГЛАВА VII

ЦАРЯТ НА ТАНИС ПРИСТИГА. ДЪЩЕРЯ МУ И БИКЪТ ЩЕ БЪДАТ ПРИНЕСЕНИ В ЖЕРТВА

Вихрушки прах се вдигаха от северния до южния небосклон. Чуваха се звуци на барабани, тръби, свирки, псалтериони, цитри, самбуки множество ескадрони и батальони приближаваха, начело с Амазис, царя на Танис, възседнал кон, покрит с алено покривало, извезано със златна сърма. Вестителите викаха:

— Да се хване белият бик, да се върже и да се хвърли в Нил да го изяде рибата на Йона, защото царят, нашият господар, който е справедлив, иска да си отмъсти на белия бик, загдето е омагьосал дъщеря му!

Добрият старец Мамбрес се замисли по-дълбоко от всякога. Той разбра, че лукавият гарван е отишъл да разкаже всичко на царя и че имаше голяма опасност да отрежат главата на принцесата. Обърна се към змията и ѝ рече:

— Скъпа приятелко, иди бързо да утетиш красивата Амазида, моята възпитаница. Кажи ѝ да не се страхува от нищо, каквото и да се случи. Разказвай ѝ приказки, за да приспиш тревогата ѝ, защото приказките забавляват винаги момичетата и защото човек успява в обществото само с приказки.

След това той се хвърли по очи пред Амазис, царя на Танис, и му каза:

— О, царю, живеј вечно. Белият бик трябва да бъде принесен в жертва, защото ваше величество е винаги прав. Но Господарят на всички неща каза: „Този бик не трябва да бъде изяден от рибата на Йона, докато Мемфис не намери бог, който да бъде поставен на мястото на умрелия бог.“ Тогава вие ще си отмъстите и дъщеря ви ще бъде изцерена със заклинания, защото е обладана от зъл дух. Вие сте

твърде благочестив, за да не се подчините на заповедите на Господаря на всички неща.

Амазис, царят на Танис, се замисли дълбоко, после рече:

— Волът Апис е мъртъв, нека бог приеме душата му! Кога смятате, че ще намерят друг вол да царува над плодородния Египет?

— Ваше величество — отговори Мамбрес, — искам ви само осем дни.

Царят, който беше много набожен, рече:

— Давам ви осем дни, а аз ще остана тук през тези осем дни, след което ще принеса в жертва съблазнителя на дъщеря ми.

Той заповяда да докарат шатрите му, готвачите, музикантите и остана осем дни на това място, както казва Манетон^[1]. Старицата беше отчаяна при мисълта, че бикът, който тя пазеше, нямаше да живее повече от осем дни. Всяка нощ магьосницата изпращаше видения да се явяват насън на царя, за да го отклонят от жестокото му намерение, но на сутринта царят не си спомняше вече за виденията, които бе сънувал през нощта, също както Навуходоносор забравяше сънищата си.

[1] Манетон — египетски жрец и историк от III в. пр.н.е. ↑

ГЛАВА VIII

КАК ЗМИЯТА РАЗКАЗВАШЕ ПРИКАЗКИ НА ПРИНЦЕСАТА, ЗА ДА Я УТЕШИ

Междувременно змията разказваше разни истории на красивата Амазида, за да облекчи мъката ѝ. Разправяше ѝ как някога излекувала цял един народ от ухапванията на неизвестни малки змийчета, като само се показвала на края на една тояга. Описваше ѝ завоеванията на един герой, който отлично вършел обратното на това, което вършел Амфион, строителят на Тива, в Беотия. Този Амфион докарвал дялани камъни само със звуците на цигулката си: един ригодон и един менует му били достатъчни, за да построи цял град, но другият разрушавал стените със звука на своя кози рог. Той заповядал да обесят тридесет и един много могъщи царе в една област, четири левги дълга и четири левги широка, направил да завали от небето дъжд от едри камъни върху една неприятелска дружина, която бягала пред него. След като ги изтребил така, спрял месеца и слънцето по пладне, за да ги довърши съвсем между Габаон и Айялон по пътя за Беторон, по примера на Бакхус, който спрял слънцето и месеца по време на пътуването си към Индия.

Благоразумието, което всяка змия трябва да проявява, не ѝ позволи да разкаже на прекрасната Амазида за могъщия незаконороден Ефтай, който отрязал главата на дъщеря си, защото спечелил една битка. Това би изпълнило с ужас душата на красивата принцеса. Разказа ѝ обаче приключенията на великия Самсон, който избил хиляда филистимляни с една магарешка челюст, завързал заедно триста лисици за опашките и се хванал в мрежите на едно момиче, по-малко красиво, по-малко нежно и по-малко вярно от очарователната Амазида.

Разправи ѝ за нещастната любов на Сихем и милата Дина, която била на шест години, за по-щастливата любов на Вооз и Рут, за любовта на Юда със снаха му Тамар, за любовта на Лот с двете му

дъщери, които не искали светът да се свърши, за любовта на Авраам и Яков със слугините им, за любовта на Рувим с майка му, за любовта на Давид и Витсавия, за любовните истории на великия цар Соломон, с една дума, разказа ѝ всичко, което можеше да прогони болката на една красива принцеса.

ГЛАВА IX

КАК ЗМИЯТА НЕ Я УТЕШИ НИ НАЙ-МАЛКО

— Всички тези приказки ме отегчават — отговори красивата Амазида, която имаше и ум, и вкус. — Не струват нищо и могат да бъдат коментирани само между ирландците от онзи глупак Абади или между германците от празнословеца Утвил. Приказките, които е можело да се разказват на прапрабабата на пра-пра-бата на баба ми, не подходжат за мен, която съм възпитана от мъдрия Мамбрес и съм чела „За човешкия разум“ на египетския философ Лок и „Ефеската матрона“. Искам приказката да бъде правдоподобна и да не прилича на сън. Искам в приказката да няма нищо всеизвестно и изтъркано, нито пресилено. И особено бих искала под булото на баснята да се покаже на опитните очи някоя тънка истина, която се изплъзва на простите хора. Омръзнало ми е да слушам за слънцето и месеца, с които някоя баба си служи, както си ще, за планини, които танцуват, за реки, които потичат към извора си, и за мъртви, които възкръсват; и особено когато са написани на надут и неразбираем стил, тези плоски и блудкави истории ме отвращават ужасно. Разбирате, нали, че една девойка, която се страхува, че любимият ѝ може да бъде погълнат от една едра риба, а нейната собствена глава може да бъде отрязана от собствения ѝ баща, има нужда да бъде забавлявана, но постарайте се да ме забавлявате по мой вкус.

— Поставете ми много трудна задача — отвърна змията. — В миналото бих могла да ви предложа доста приятни минути, но от известно време съм загубила въображението и паметта си. Уви, къде е времето, когато забавлявах момичетата! Чакайте да видим, може би ще мога да си спомня някоя нравоучителна приказка, която да ви хареса.

Преди двадесет и пет хиляди години цар Гнаоф и царица Патра заемаха престола на стовратата Тива. Цар Гнаоф бил много красив и царица Патра била още по-красива, но не могли да имат деца. Цар

Гнаоф предложил награда на онзи, който би го научил на най-добрия начин за увековечаване на царския род.

Медицинският факултет и Академията по хирургия публикували отлични трактати по този важен въпрос, но нито един от тях нямал успех. Изпратили царицата на целебни извори, отслужили деветини, тя дала много пари на храма на Юпитер — Амон, от когото произлиза амониевата сол: всичко било напразно. Най-после един двадесет и пет годишен жрец се представил на царя и му казал:

— Ваше величество, мисля, че зная как да извърша заклинанието, което да донесе това, което ваше величество толкова горещо желае. Трябва да кажа нещо насаме на ухото на госпожа жена ви и ако тя не стане плодна, съгласен съм да бъда обесен.

— Приемам предложението ти — рекъл цар Гнаоф. Оставили за четвърт час жреца и царицата заедно насаме. Царицата забременяла и царят искал да обеси жреца.

— Боже господи! — каза принцесата. — Виждам накъде бие това: тази приказка е много просташка, ще ви кажа дори, че тя накърнява чувството ми за свян. Разкажете ми някоя съвсем истинска басня, добре доказана и много поучителна, за която никога не съм чувала да се говори, за да мога да образувам ума и сърцето си, както се изразява египетският професор Ленро.

— Ето ви една приказка — каза красивата змия, — която е от най-истинските. Имало трима пророци, и тримата еднакво честолюбиви и отвратени от положението си. Лудостта им се състояла в това, че искали да бъдат царе, защото има само една крачка от положението на пророк до положението на монарх, а човекът винаги се стреми да се изкачи по всички стъпала на стълбата нещастиято. Впрочем техните вкусове и удоволствия били съвършено различни. Първият великолепно проповядвал пред своите събрани братя, които му ръкопляскали, вторият бил луд по музиката, а третият страстно обичал момичетата. Ангелът Итуриел им се представил един ден, когато тримата седели на масата и разговаряли за сладостите на царската власт.

— Господарят на всички неща — казал им ангелът — ме изпрати при вас, за да възнаградя вашите добродетели. Вие не само ще бъдете царе, но и ще задоволявате непрекъснато най-силните си страсти. Теб, първия пророк, ще направя цар на Египет и ти постоянно ще събираш

съвета си, който ще ръкопляска на красноречието и на мъдростта ти, ти, вторият пророк, ще царуваш в Персия и непрекъснато ще слушаш божествена музика, а теб, третия пророк, правя цар на Индия и ти давам една очарователна любовница, която никога няма да те напусне.

Този, който получил Египет, събрал веднага царския съвет, който бил съставен само от двеста мъдреци. Според изискванията на церемониала той им държал дълга реч, която била изпратена с ръкопляскания, и монархът вкусил от сладкото доволство да се опива от възхвали, които не били изопачени от никакво ласкателство.

Съветът на външните работи се събрал след частния съвет. Той бил още по-многоброен. Втората реч получила още повече похвали. Същото станало и в другите съвети. Удоволствията и славата на пророка египетски цар не преставали нито за миг. Мълвата за неговото красноречие се разнесла по цялата земя.

Пророкът-персийски цар най-напред заповядал да му представят една италианска опера, чиито хорове били съставени от хиляда и петстотин скопци. Техните гласове вълнували душата му до мозъка на костите, където е нейното седалище. Тази опера била последвана от друга, втората — от трета и така нататък без прекъсване.

Индийският цар се затворил с любовницата си и вкусил най-изтънчени наслади с нея. Той считал за върховно щастие необходимостта да я гали постоянно и оплаквал тъжната участ на своите двама събратя, единият от които бил принуден да заседава постоянно в своя съвет, а другият — да слуша непрекъснато опера.

След няколко дни всеки от тях видял през прозореца си дървари, които излизали от една кръчма, за да отидат да секат дърва в съседната гора; дърварите водели под ръка своите мили приятелки, които те можели да сменят, когато пожелаят. Нашите царе помолили Итуриел да благоволи да се застъпи за тях пред Господаря на всички неща и да ги направи дървари.

— Не зная дали Господарят на всички неща е удовлетворил молбата им — прекъсна я нежната Амазида — и не ме е много грижа да зная, но знам много добре, че не бих поискала нищо от никого, ако ме затворят насаме с моя любим, с моя скъп Навуходоносор.

Сводовете на двореца екнаха от това велико име. Амазида бе произнесла най-напред само „На“, след това „Наву“, после „Навухо“, но накрая страстта ѝ надделя и тя произнесе цялото съдбоносно име

въпреки клетвата, която бе дала на царя, нейния баща. Всички дворцови дами повториха името Навуходоносор, а лукавият гарван побърза да уведоми царя. По лицето на Амазис, царя на Танис, се изписа смут, защото и сърцето му бе изпълнено със смут. И ето как змията, която беше най-предпазливата и най-хитроумната от всички животни, винаги правеше зло на жените, вярвайки, че им прави добро.

И така, разгневеният Амазис изпрати начаса дванадесет алгуасили да доведат дъщеря му, а алгуаси-лите са винаги готови да изпълняват всички варварски заповеди на царя и казват за оправдание: „Плащат ни за тая работа.“

ГЛАВА Х

КАК ИСКАХА ДА ОТРЕЖАТ ГЛАВАТА НА ПРИНЦЕСАТА И КАК НЕ Й ОТРЯЗАХА ГЛАВАТА

Щом принцесата пристигна, цяла разтреперана, в лагера на баща си, той й каза:

— Дъще, ти знаеш, че всички принцеси, които не се покоряват на царя, техния баща, биват наказвани със смърт. Иначе едно царство не би могло да бъде добре управлявано. Бях ти забранил да произнасяш името на твоя любим Навуходоносор, моя смъртен враг, който ме свали от престола, скоро ще стане седем години, и който изчезна от лицето на земята. Вие сте избрали вместо него един бял бик и сте извикали: Навуходоносор! Справедливо е да ви отрежа главата.

Принцесата му отговори:

— Татко, нека стане според вашата воля. Но дайте ми поне достатъчно време да оплача моята девственост.

— Това е справедливо — съгласи си цар Амазис — Това е закон, спазван от всички просветени и разумни царе. Давам ви цял ден да оплаквате девствеността си, щом твърдите, че сте девствена. Утре е осмият ден, откакто станувам тук: ще хвърля белия бик на рибата и ще ви отрежа главата в девет часа сутринта.

И така, придружена от своите придворни дами, красивата Амазида отиде край брега на Нил да оплаква това, което й бе останало от девството. До нея мъдрият Мамбрес размишляваше и броеше часовете и миговете.

— Е, какво, скъпи Мамбрес — рече му тя, — според преданието някога сте превърнал на кръв водите на Нил, а сега не можете да промените сърцето на Амазис, моя баща и цар на Танис! И ще понесете да ми отреже главата утре сутринта в девет часа!

— Това зависи от бързината на моите вестоносци — отвърна Мамбрес, потънал в размисъл.

На следния ден, щом сенките на обелиските и на пирамидите отбелязаха върху земята деветия час на деня, алгуасилите завързаха белия бик, за да го хвърлят на рибата на Йона, и донесоха на царя голямата му сабя. „Уви, уви — казваше си Навуходоносор в дъното на сърцето си, — аз, царят, превърнат на вол отблизо седем години, ще бъда изяден от една риба тъкмо сега, когато намерих любимата си.“

Никога мъдрият Мамбрес не се бе отдавал на по-дълбоки размишления. Той беше погълнат от тъжните си мисли, когато в далечината забеляза това, което чакаше. Една безбройна тълпа се приближаваше. Трите изображения — на Изида, на Озирис и на Хор — събрани заедно, идваха насам, поставени върху обсипани със злато и скъпоценни камъни носилки, носени от сто мемфиски старейшини, пред които вървяха сто момичета и свиреха на свещените систри. Следваха четири хиляди жреци с обръснати и увенчани с цветя глави, възседнали хипопотами. Зад тях се виждаха, обкръжени от същото великолепие, тиванската овца, кучето на Бубаст, котката на Фебе, крокодилът на Арсиноя, пръчът на Мендес и всички по-низши богове на Египет, които идваха да се поклонят на великия вол, великия бог Апис, могъщ колкото Изида, Озирис и Хор, взети, заедно.

В средата на всички тези полубогове четиридесет жреци носеха огромна кошница, пълна със свещени лукови глави, които не бяха съвсем богове, но много им приличаха.

От двете страни на тази върволица от богове, последвани от безброен народ, вървяха четиридесет хиляди воители с шлемове на глава, с ятагани на лявото бедро, с колчан на рамо и лък в ръката. Всички жреци пееха в хор така мелодично, че песента им възвисяваше и разнежваше душата:

*Нашият бик е в гроба,
но ние ще си намерим по-хубав.*

При всяка пауза се чуваха звуците на сиетрите, кастанетите, дайретата, псалтерионите и самбуките.

ГЛАВА XI

КАК ПРИНЦЕСАТА СЕ ОМЪЖИ ЗА СВОЯ БИК

Изненадан от това зрелище, Амазис, царят на Танис, не отрязва главата на дъщеря си и прибра ятагана си обратно в ножницата. Мамбрес му каза:

— Велики царю, редът на нещата е променен. Ваше величество трябва да даде пример. О, царю, бързо развържете сам белия бик и пръв му се поклонете.

Амазис се подчини и се хвърли по очи пред бика заедно с всичките си хора. Принцеса Амазида окачваше на красивите му рога гирлянди от рози, анемони, лютичета, лалета, карамфили и зюмбюли. Тя си позволяваше да го целува, но с дълбока почит. Жреците застилаха с палмови клонки и цветя пътя, по който щяха да го отведат в Мемфис. Мъдрият Мамбрес, който продължаваше да размишлява, казваше тихо на своята приятелка змията:

— Данаил превърна този човек във вол, а аз превърнах този вол в бог.

Потеглиха за Мемфис в същия ред. Смутеният цар на Танис тръгна след шествието. Мамбрес, със спокоен и съсредоточен вид, вървеше до него. Старицата ги следваше учудена и възхитена, придружаваха я змията, кучето, магарицата, гарванът, гълъбът и изкупителният козел. Голямата риба заплува нагоре по течението на Нил. Данаил, Йезекиил и Йеремиа, превърнати на свраки, завършваха шествието.

Когато стигнаха на границата на царството, която не беше много далеч, цар Амазис се сбогува с бика Апис и каза на дъщеря си:

— Дъще, да се върнем в нашата страна, за да ви отреже главата, тъй както е решило моето царско сърце, защото вие произнесохте името на Навуходоносор, моя враг, който ме свали от престола преди седем години. Когато един баща се закълне да отреже главата на

дъщеря си, той трябва да изпълни клетвата си, иначе ще бъде хвърлен завинаги в преизподнята, а аз не искам да бъде погубен заради обичта си към вас.

Красивата принцеса отговори на цар Амазис с тези думи:

— Скъпи татко, идете да отрежете главата комуто си щете, но не и моята. Аз съм на земята на Изида, Озирис, Хор и Апис. В никакъв случай няма да изоставя моя прекрасен бял бик, ще го целувам през целия път, докато го видя възвеличен във великия обор на свещения град Мемфис: това е извинима слабост за едно момиче от добър род.

Едва бе произнесла тези думи и бикът Апис извика:

— Скъпа Амазида, ще те обичам през целия си живот.

За първи път от четиридесет хиляди години, откакто в Египет се покланяха на Апис, хората го чуваха да говори. Змията и магарицата извикаха:

— Седемте години изтекоха!

Трите свраки повториха:

— Седемте години изминаха.

Всички египетски жреци вдигнаха ръце към небето. Изведнъж двата предни крака на бога изчезнаха, двата задни крака се превърнаха в човешки крака, две хубави, мускулести и бели ръце израснаха от раменете му, на мястото на муцуната му се появи главата на един възхитителен герой. Той стана отново най-красивият мъж на земята и каза:

— Предпочитам да бъде любимият на Амазида, отколкото бог. Аз съм Навуходоносор, цар на царете.

Това ново превращение учуди всички с изключение на размишляващия Мамбрес, но това, което не учуди никого, бе, че Навуходоносор се ожени начаса за прекрасната Амазида в присъствие на цялото огромно множество.

Той остави на тъста си царството Танис и одари богато магарицата, змията, кучето, гълъба, дори гарвана, както и трите свраки и едрата риба, показвайки на цялата Вселена, че знае както да побеждава, така и да прощава. Старицата получи голяма пенсия. Изкупителният козел беше изпратен в пустинята за един ден, за да бъдат изкупени всички грехове, след това за награда му дадоха дванадесет кози. Мъдрият Мамбрес се завърна в двореца, за да продължи размишленията си. След като го прегърна за сбогом,

Навуходоносор започна да управлява спокойно царствата на Мемфис, Вавилон, Дамаск, Балбек, Тир, Сирия, Мала Азия, Скития, страните Ширас, Мозок, Тубал, Мадай, Гог, Магог, Яван, Согдиана, Бактриана, Индия и островите.

Всяка сутрин народите на тази монархия викаха: „Да живее великият Навуходоносор, цар на царете, който вече не е вол.“ И оттогава стана обичай във Вавилон винаги когато царят бъде измамен грубо от сатрапите си или от магите, или от пазителите на хазната, или от жените си и най-после признае грешките си и поправи поведението си, целият народ да вика пред вратите му: „Да живее нашият велик цар, който вече не е вол!“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.